

KYRKNYTT

TIDNINGEN OM LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO FRÅN SVENSKA KYRKAN I KARLSTAD OCH HAMMARÖ

AV MED
HANDSKARNA
– här får du
bläddra i
Karl XII:s bibel
s 13

WÄNÄ

GUIDE
till
PILGRIMS-
VANDRING
s 7

**BÄST
I TEST**
TONÅRSPANELEN
BEDÖMER
GUDSTJÄNSTER
"DÅ ZONAR VI UT"
s 14

BARNES EXISTENTIELLA FRÅGOR
Kyrkan ger plats för prat om livet

EFTER TV-SERIEN LERIN PÅ LOFOTEN
"Så förändrades vår relation"

2
2024

Vill du bli medlem i Svenska kyrkan?

Registrera dig på svenskakyrkan.se/medlem/bli-medlem

Eller ring för hjälp, se kontaktuppgifter nedan.

VAD HÄNDER I KYRKORNA I SOMMAR?

Hela sommarprogrammet för alla kyrkor i Värmland och Dalsland hittar du här.

SÅ HÄR KONTAKTAR DU DIN FÖRSAMLING

GRAVA:

svenskakyrkan.se/grava
grava.pastorat@svenskakyrkan.se

054-53 62 20

HAMMARÖ:

svenskakyrkan.se/hammaro
hammaro.forsamling@svenskakyrkan.se

054-51 24 00

KARLSTAD:

svenskakyrkan.se/karlstadspastorat
karlstads.pastorat@svenskakyrkan.se

054-14 14 00

Om du inte vill ha Kyrknytt

Kyrknytt är en gåva till alla hushåll. Men vill du inte ha tidningen, skriv då "Nej tack till Kyrknytt" på postlådan så ska distributören att inte dela ut fler nummer.

Att knoppas och hoppas och växa av både den inre och yttre glöden.

Bild och text: Hans Kvarnström. Följ Dagdroppar på Instagram eller bloggen universitetskyrkankarlstad.blogspot.com om du vill se fler.

Pilgrimsvandring har blivit lite trendigt de senaste åren har jag märkt. Det är dock verkligen ingen ny företeelse då pilgrimsfärder har gjorts i tusentals år, över hela världen och i de flesta religioner. Förr gjordes de alltid av religiösa skäl för att till exempel be om helande från sjukdom vid en helig plats som var vandringens mål.

Den typen av vandringar görs såklart fortfarande. Men i vårt sekulariserade samhälle handlar pilgrimsvandring mer om att släppa den vanliga vardagen, koppla bort alla störande yttre intryck, låta tankarna bara fara och där någonstans längs vägen komma närmare sig själv och kanske Gud.

I boken *Under Vintergatans alla stjärnor* av Camilla Davidsson följer man Emma som utarbetad flyr karriärjobbet i Stockholm och hamnar på vandring på den tusenåriga pilgrimsleden Camino de Santiago de Compostela i Spanien som ger henne omvälvande insikter om livet. Jag kan rekommendera boken både som feel good-roman och inspiration inför pilgrimsvandring – lång som kort.

PÅ SIDORNA 6 OCH 7 kan du läsa mer om att pilgrimsvandra och på hemsidan finns många tips på platser i närheten där det ordnas pilgrimsvandringar i sommar.

Marie Lundström, ansvarig utgivare

läs KYRKNYTT på nätet
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/kyrknytt

KYRKNYTT
Karlstads pastorat
Västra Kyrkogatan 5
652 24 Karlstad

kontakt
karlstad.kyrknytt@svenskakyrkan.se
054-14 14 00

redaktör
Helena Söderqvist
ansvarig utgivare
Marie Lundström

redaktionsråd
Louise Albrecht, Andreas
Ekängen, Sabina Larsson och
JockPetter Sönnfors

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

Berätta om ett möte som förändrat ditt liv

HAR DU TRÄFFAT NÅGON som förändrat ditt liv? Genom ett slumpmässigt möte, ett oväntat samtal eller ögonblick av ömsesidig förståelse. Med en vän, en främling eller kanske till och med ett djur. Vi är övertygade om att alla har en berättelse som kan inspirera andra.

Skicka in några rader om ditt möte, beskriv hur det påverkat eller förändrat ditt liv. Anonymt eller med namn.

Vi kommer att välja några av berättelserna och publicera dem i nästa nummer av Kyrknytt, då temat är Mötas.

HUR DELTAR DU? Det är enkelt. Scanna qr-koden så får du veta mer.

Häng med kyrkan på Pride

BÖRJA LÖRDAGEN den 24 augusti med Pridepark i Museiparken och tåga sen genom stan. I Domkyrkan firas Regnbågsmässa, för tider se hemsidan.

FOTO: MAGNUS ARONSON/IKON

Vigsel i Mariebergsskogen

GIFT DIG ENKELT, personligt och högtidligt. Den 7 september är det vigselfdag i Acksjöns kapell i Mariebergsskogen mellan kl 12 och 17.

Boka i förväg hos expeditionen: 054-14 14 00 eller karlstads.pastorat@svenskakyrkan.se
Glöm inte en giltig hindersprövning.

Konstutställning

I Grava kyrka och på Hammars gård kan du njuta av konst hela sommaren.

Skårekonstnären Stina Edlund visar sina verk i Grava kyrka. Vernissage hålls efter gudstjänsten kl 11.00 den 9 juni. Utställningen är öppen fram till 1 september.

Medlemmar från Hammarö konstförening ställer ut på Hammars gård, den vita byggnaden alldeles intill Hammarö kyrka. Utställningen pågår från 26 juni till 4 augusti och är öppen samma tider som kyrkans sommarcafé.

Verk av Stina Edlund

Då förstod jag hur fel allt höll på att bli

Tio gudstjänster och två sportkillar. En svårlöst konfa-ekvation. Men bleckblås och en fullsatt arena borde väl ändå vara en bra början för ett möte mellan världarna. Så tänkte mamman. Hon tänkte fel.

Killarna skulle på konfirmationsläger under sommarlovet. En självvald aktivitet som de såg fram emot. Och som jag uppmuntrade. Men den kom med kravet på tio dokumenterade kyrkobesök innan resan. Någon introduktion för nybörjare fanns inte.

Entusiasmen hos tonåringarna var obefintlig. Det lilla gudstjänsthäftet förblev orört och till slut utnämnde jag mig själv till projektledare. Tyckte i nyfikenhetens namn att det skulle bli rätt kul. Det här var ju ändå grabbar jag hängt med i diverse sporthallar de senaste sju åren. Lite miljöombyte och nya upplevelser skadar aldrig.

ADVENT NÄRMADE SIG. Med trumpeter, körer och en fullsatt kyrka. Det skulle väl ändå vara en värdig gudstjänst-kick-off?

Tonerna lovade visserligen gott. Det märktes. Men resten, orden och ritualerna, de tedde sig närmast obegripliga. Och oändliga. Jag betraktade dem plötsligt ur ett tonårsperspektiv och förstod hur fel allt höll på att bli.

Sneglade på grabbarna, på klockan, på prästen och klockan igen – den passerade tolv och än ingen nattvard.

FRÅGAR LITE FÖRSIKTIGT om sonen minns den där adventsgudstjänsten. Jodå, och domen är hård: – Sååå lång, det var bara fruktansvärt. Och inget en 15-åring ska behöva gå på.

Men konfaläget då?

– Det var svinroligt ju.

Han drar på sig jackan och virvlar vidare i sitt 18-årsliv. Själv funderar jag om det inte skulle gå att förebygga misstag av min sort. Med en gudstjänstguide, en hjälpreda för ovana, skriven av tonåringar: ”Tänk så här – typ!”

KYRKNYTT SKICKADE ut sju konfirmander på olika sorters gudstjänster. De har satt betyg och de delar med sig av sina råd. Missa dem inte.

Helena Söderqvist, redaktör

Våldet och hoten som män utsatte Lilian för drabbade också hennes barn. Går det att förlåta? "Måste man det? På Lofoten kastade jag i alla fall av mig skuld och skam", säger hon.

Som barn ägnade Patric Hamsch mycket kraft åt att dölja att hans mamma Lilian var alkoholist. Nu vet hela svenska folket, och Patric är glad att han medverkade i SVT:s serie *Lerin på Lofoten*. För sin egen skull. Och för andras. – Jag tror att det finns obearbetade sår i ganska många familjer.

Vart och ett av de sex timslånga programmen *Lerin på Lofoten* sågs av nästan en miljon tittare. En av de sex personer som följer med konstnären Lars Lerin och hans make Manoel "Junior" Marques Lerin till det hisnande vackra landskapet är Lilian Hamsch från Molkom.

Lilian och Lars Lerin är sedan många år med i en gemenskap för personer med alkoholproblem. Redan inför Lerins första programserie om beroende frågade han om hon ville vara med. Då tackade hon nej.

– Det är klart att jag tänkte efter nu också, men när jag förstod att det skulle vara ett anhörigperspektiv så var det självklart att jag ville, och jag hoppades att Patric skulle vilja.

PATRIC HAMSCH är äldst av tre syskon, och slog först ifrån sig tanken.

– Min instinktiva reaktion var att jag inte skulle följa med. Det kändes alltför svårt och läskigt.

Barndomen var kaotisk. I en gripande text i *Nya Werm-lands-Tidningen* strax innan första programmet sändes skrev han om hastiga flyttar och skolbyten, om mammans män, ofta elaka och våldsamma, om ensamma nätter och ständiga svek. Om ett barn som axlade ett orimligt stort ansvar för sig själv och sina småsyskon, åtta och nio år yngre, och som lärde sig att trycka undan allt det svåra.

– När jag förstod att vi inte levde som alla andra handlade väldigt mycket om att det inte skulle synas på mig. Jag ägnade mycket kraft åt att inte stöka till det, eftersom vårt liv var så stökigt ändå. Jag blev det duktiga barnet och bar känslorna inom mig.

Han var 17 år när Lilian slutade dricka.

Patrics instinktiva reaktion var att inte följa med till Lofoten. Efter mycket vända bestämde han sig för att medverka i programmet. Både för sin egen och för andras skull.

”Skulle vara straffbart att göra barn illa som jag gjort”

Text: Annika Lindqvist | Bild: Øyvind Lund

– När hon plötsligt blev nykter, skulle starta en utveckling av sig själv och ville prata, så ville inte jag, jag hade distanserat mig från hennes liv.

Men åren har gått. Efter mycket vända bestämde han sig för att medverka i programmet.

– Det var nog främst utifrån att det var viktigt för mamma. Och på nåt sätt var jag, är jag, också inne i en sorts process med mig själv för att kunna bli lite helare och må lite bättre. Och anhörigperspektivet ... om jag kan prata om det så att det kan beröra någon annan så är det värt att utsätta sig för teve-kamerorna.

Programmen sändes under sex veckor i början av året. Responsen har varit överväldigande.

– Jag blir stoppad på gatorna hela tiden av människor som pratar om igenkänning och tackar för att vi har tagit upp ämnet, säger Lilian.

Också Patric får många reaktioner.

– Det är otroligt häftigt! Ofta är det nån som kommer fram och säger nåt snällt om programmet, och efter en stund pratar vi om den personens erfarenheter. Det behöver inte handla om en förälder som dricker, det kan finnas andra sår. Jag försöker vara ödmjuk inför att så många hör av sig, men jag har kanske inte alltid så mycket att säga om någon annans liv.

Han väljer sina ord noga, formulerar ibland om sig.

– Det är fortfarande svårt att prata om mig själv och om saker som är jobbiga.

Lilian skjuter in.

– Du är ju högpresterande – och plötsligt ska du ner i ditt känsloliv.

Patric Hamsch har en lång karriär som journalist och chef i mediebranschen. I dag är han chef inom NWT-koncernen. Hur går det plötsliga blottläggandet ihop med chefsrollen?

– Det kan säkert finnas medarbetare som känner sig obehagliga över att jag är så personlig och privat, men än så länge har det bara varit positivt. Jag tror att jag blir en tydligare och helare kollega och chef utifrån det här.

Både Patric och Lilian framhåller att livet i en missbruksfamilj inte är ett enda scenario, ständigt likadant.

– Jag var ju kompetent också, jag har jobbat hela tiden, jag har utbildat mig. Alkoholen var väldigt mycket ångestdämpande, säger Lilian som själv växte upp i en dysfunktionell familj.

I MER ÄN TRETTIO ÅR har hon varit nykter. Hon gick med i Anonyma alkoholister, utbildade sig till terapeut och tog kurser i feministiskt självförsvar.

– Jag fick slå av mig allt våld jag varit utsatt för.

Våldet och hoten som män utsatte henne för drabbade också hennes barn.

Går det att förlåta?

I ett av de sista programmen i serien *Lerin på Lofoten* säger Lars Lerin ”du måste ju förlåta dig själv” och Lilian utbrister:

– Måste man det? Förlåtelse är så lätt att missbruka. ”Förlåt” bara, och så kommer man undan med det.

”Det som är intressant är att jag får säga hur det har varit för mig och att du lyssnar.” Patric

Två veckor efter att sista programmet sänts sitter vi vid Patrics köksbord i Karlstad och pratar.

– Det skulle vara straffbart att göra barn illa på det sätt som jag har gjort. Jag kan inte veta vad som har varit det värsta för mina barn, men jag vet vad jag utsatte mina barn för. Men där på Lofoten kastade jag i alla fall av mig skuld och skam, tycker jag. Jag känner mig mer förlåten och går med mer rak rygg.

Patric fyller i.

– Det är uppenbart att vi kommer ihåg och har uppfattat saker på olika sätt. Men för mig är det inte viktigt att nagla fast vissa detaljer, att jag får säga ”du gjorde de här feLEN, erkänn!”, eller att du ska säga förlåt. Det som är intressant är att jag får säga hur det har varit för mig och att du lyssnar. Du lyssnar mer nu, säger han vänd till Lilian.

TEVE ÄR TEVE med en särskild dramaturgi. I programmen kan det verka som att Patric tidigare inte alls har närmat sig sin uppväxt

– Så är det ju inte. Det har inte gått från noll till hundra, det har varit en process, och mamma och jag har haft en bra relation genom åren. Men efter programmen pratar vi på ett annat sätt, mer fördjupat.

ÖNSKAN ATT MINNAS och förstå påverkar fler. Att Patric bestämde sig för att vara helt öppen beror också på ett ansvar gentemot sina barn, att inte de ska kapsla in känslorna som han har gjort och bygga vidare på sår.

– Öppenheten påverkar också min artonåring och min tjuogoettåring. Vi såg första och sista programmet här hos mig: jag, mina barn, mamma och min syrra och hennes barn. Det finns en sån otrolig stolthet hos barnbarnen! De ställer frågor om sånt som jag aldrig har pratat om förut. ●

Storebror Patric blev både det duktiga barnet och den högpresterande chefen. Han bar känslorna inom sig. Efter programmen pratar han på ett annat sätt – mer fördjupat, både med sin mamma och sina egna barn.

Hit kan du vända dig

Anhörigas Riksförbund uppskattar att cirka sjutton procent av alla barn i Sverige växer upp i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa. Det finns hjälp att få.

- Behöver du stöd och någon som lyssnar är du alltid välkommen att kontakta en diakon i din församling.
- Karlstads kommun har stödgrupper för barn mellan 7 och 18 år, som lever i eller har varit med om svåra situationer.
- De grupper som riktar sig till barn med missbrukande föräldrar heter Hopptornet. Det kostar inget att vara med och deltagandet registreras ingenstans.

Vill du veta mer gå in på:

karlstad.se/omsorg-och-stod/familj-barn-och-ungdom/familjehuset

Frälsta av vandring: "Blir som mindfulness"

NORA och **MICHAEL ÅKESSON**,
Hammarö

VAR HAR NI GÅTT?

Hammarö udde på Hammarö under Kristihimmelfärd förra året. Leden är cirka tre km lång och tog en timme att gå inklusive korta pauser.

BÄSTA UPPLEVELSEN:

Att man även gör en inre resa, det blir som mindfulness. Man hittar sig själv i en tyst reflektion ihop med

andra medan man går. Det sades inte många ord under vandringen utan vi uppmuntrades till tystnad och inre reflektion.

BÄSTA TIPSET:

Ha bekväma skor och oömma kläder. Och ta till ordentligt med tid både före och efter så att man inte känner sig stressad utan verkligen är närvarande när man är där och vandrar.

MARIA HAGBERG JANGSELL, Jäverön

VAR HAR DU GÅTT?

El Camino i Spanien. Jag gick med min man och vi delade upp den 80 mil långa vandringen på tre somrar; 2014, 2015 och 2016.

BÄSTA UPPLEVELSEN:

Gå El Camino är nåt av det bästa jag gjort. Mötet med alla människor var det som gav starkast intryck. Och naturen.

Men även mötet med mig själv ... massa minnen som kommer upp. Och det enkla livet, allt finns i ryggsäcken.

BÄSTA TIPSET:

Packa lätt. Ha inte för bråttom. Var här och nu och var öppen för möten med människor. Vi har fått vänner från hela världen som vi fortfarande har kontakt med. Och lyssna och prata om det som är viktigt.

ELISABET FLYMAN och **ÅSE BERNLING**,
Karlstad

VAR HAR NI GÅTT?

Vi gick första tredjedelen av Camino Francés, från franska gränsen till staden Burgos i Spanien. Det tog oss cirka två veckor.

BÄSTA UPPLEVELSEN:

Vi har varit kollegor och när även jag gick i pension förra året bestämde vi

oss för att göra en pilgrimsvandring. Det blev tydligt att vi lämnade en epok och började något nytt – en ny fas i livet, säger Åse.

BÄSTA TIPSET:

Köp en bra guidebok med utrustningslista, tips på boende och kända platser utmed den sträcka ni ska vandra. Om ni ska gå El Camino under högsäsong kan det vara bra att boka boenden i förväg.

ENKELHET
 TYSTNAD
 DELANDE
 BEKYMERSLÖSHET
 FRIHET
 LÅNGSAMHET
 ANDLIGHET

Ta dig tid – kom närmare dig själv

Text: Sarah Daleke | Bild: Marie Lundström

En pilgrimsvandring kan genomföras på många olika sätt. Historiskt var det viktigt att vandringen slutade vid ett så kallat heligt mål – en plats där Jesus levte, eller någon av lärjungarna eller ett helgon. Så kan det fortfarande vara. Men det går lika bra att utforma sin vandring på egen hand.

ATT VANDRA HANDLAR OM att bryta upp från vardagen och ta sig tid att reflektera och komma närmare sig själv, förklarar Sverker. Det kan man göra genom att ta på sig ryggsäcken och ge sig ut i sitt närområde en eftermiddag. Eller planera för en längre vandring längs någon av de etablerade pilgrimslederna i Sverige eller utomlands. Vandraren själv bestämmer sin inriktning.

– Folk pilgrimsvandrar av olika anledningar. Kanske för att man fått ett tungt besked eller söker en livsförändring. Det är ofta en slags bearbetning att gå och det är enklare att prata om olika saker medan du går och med olika människor du möter, säger Sverker. ●

SVERKERS BÄSTA TIPS

- Börja med en kortare sträcka.
- Använd väl ingångna skor
- Ta väl hand om fötterna.

Pilgrimens
7nyckelord

Frihet, Enkelhet, Tystnad,
 Bekymmerslöshet,
 Långsamhet, Andlighet,
 Delande.

FOTO: JOCKE LAGERGRANTZ

Börja nära, upplev både yttre och inre skönhet

Under sommaren finns flera pilgrimsvandringar att välja bland.

MARIEBERGSSKOGEN Redan den 5 och den 12 juni går det att vandra i Mariebergsskogen. Alla som vill gå gemensamt och under tystnad möts vid entrén klockan 17.00. Sträckan är fyra kilometer och kvällen avslutas 19.30. Upplägget är det samma båda gångerna.

HAMMARÖ För den som hellre vill gå på egen hand rekommenderas den led som börjar och slutar vid Hammarö kyrka. Den är cirka tre kilometer och går runt Hammars udde i vacker miljö. Där finns bland annat många fridlysta orkidéer och Värmlands näst största gravfält.

VÄRMLAND Eller varför inte göra en dagsutflykt till Lurö, Skagern eller Västvärmland?

På hemsidan finns tips på platser runt om i Värmland där det ordnas pilgrimsvandringar i sommar.

VADSTENA Pilgrimscentrum i Vadstena är ett nav för pilgrimer i Skandinavien och drivs av Svenska kyrkan.

Skanna qr-koden och få tips om vandringar i din närhet. ●

Sommarspecial

På upptäcktsfärd i kyrkan med Bävern

En interaktiv guidning för barn 6–7 år. Begränsat antal platser.

NÄR: 9.30–10.30 3/7 och 9/7

VAR: Grava kyrka

ANM: senast två dagar innan till agneta.boman@svenskakyrkan.se

Sommarkul

Lek, bus, pyssel, tipspromenad, skratt, skoj, spel, aktivitet, musikstund, vattenlek och mycket mer under dessa härliga veckor. O–12 år, yngre barn kommer i sällskap med vuxen. Lättare lunch och fika till självkostnadspris.

NÄR: 11–27 juni 10–14 (stängt fredagar)

VAR: Grava församlingshem, Skönviksvägen 2, Skåre

INFO: agneta.boman@svenskakyrkan.se

054–53 62 25, svenskakyrkan.se/grava

Sommar öppet för barn med vuxen

Lek, pyssel och överraskningar. Kom och träffa andra barn och vuxna.

NÄR & VAR: Vardagar 3/6–12/7

(Stängt 7/6 och 21/6.)

Mån-ons 13–17 Acksjöns kapell Mariebergsskogen

Tors 9–12 Vikenkyrkan

Fre 9–12 Råtorpskyrkan

Ljudvandring till

historiska Karlstad

På Västra och Östra kyrkogården i Karlstad, alldeles vid stenbron, finns många människoröden att upptäcka. Nu kan du lära känna Karlstads historia genom människorna som vilar på kyrkogården när du går en ljudvandring.

Du laddar enkelt ner appen "Kyrkvandringar" där du hittar två guidningar, en för Västra och en för Östra kyrkogården. De historiska berättelserna från 1800- och 1900-talen är dramatiserade och inspelade med miljöljud så att det känns som om du är med på plats.

Du hittar all information genom denna qr-kod och vid kyrkogårdarnas ingång.

Familjefest

2/6 kl 11 Hammarö kyrka

Gudstjänst för små & stora, ponnyridning, besök av trollkarl och mycket mer för familjen! Fairtradeförsäljning.

6/6 kl 11–15 Ängsbacka kursgård, Molkom

Fira nationaldagen tillsammans. Massor med roliga aktiviteter för stora och små där kyrkan är medarrangör.

"Arken i parken"

Ett tillfälle att träffas i utomhusmiljö där alla oavsett ålder är välkomna. Vi bjuder på enklare fika och för de allra yngsta barnen finns uteleksaker att låna.

NÄR: 24–28/6 10.00–13.00

VAR: Folkets park, Skoghäll

"Röster från världen"

Inspirationskväll om liv och arbete i Svenska kyrkan i utlandet (SKUT). Middag, föredrag och andakt. Anmälan till expeditionen senast 13/8.

NÄR & VAR: 20/8 18.00 Domkyrkans församlingshus

Församlingskväll

Quiz och gemenskap, mat och dryck till självkostnadspris. Anmälan till expeditionen senast 14/8.

NÄR & VAR: 21/8 18.00–20.00 Grava församlingshem

FRILUFTSGUDSTJÄNSTER

9/6 15.00 Trädgårdsgudstjänst, kören Resonans, Vikenkyrkan.

22/6 11.00 Gudstjänst, kören Resonans, fika i gröngräset, ta gärna även med egen kaffekorg, Acksjöns kapell.

22/6 11.00 Friluftsgudstjänst, vid regn flyttas den in. Medtag egen fikakorg, Norrstrandskyrkan.

22/6 18.00 Gudstjänst vid Gamla kyrkplatsen, vid regn i kyrkan, Östra Fågelvik.

23/6 11.00 Friluftsgudstjänst i Grava församling, plats se hemsidan.

23/6 15.00 Friluftsgudstjänst i Torsked, norr om Molkom.

Guidning & tornuppstigning

DOMKYRKAN

12.30–18.30 Guidningar på svenska och engelska.

15.00 Tornuppstigning

Vid grupper på fler än 15 personer sker två uppstigningar, den andra cirka 15.30.

NÄR: 10/6–9/8 mån–fre

VAR: Karlstads domkyrka

SOMMARÖPPETTIDER

DOMKYRKAN 10/6–9/8

Mån–fre 9–19, lör 10–16, sön 10–18

METAKAPELLET

Upplev vackra Metakapellet och Östra och Västra kyrkogården genom guidade temavandringar.

13/6 Brukspatroner

30/7 Esaias Tegnér

1/8 Stora stenar och ovanliga titlar

6/8 Fröken Wennerstjärna och Värmlands Linné

8/8 Östra och Västra kyrkogården

13/8 Efter branden 1865

20/8 Värmländska konstnärer och fotografer

27/8 Bland tornväktare, biskopar och klockare

NÄR: 16.00

VAR: Metakapellet, Västra kyrkogården

FOTO: ANDREAS EKÄNGEN

Välkomna sommaren på kyrkocaféerna!

TA EN PAUS och njut av sommaren. Kyrkocaféerna bjuder en stunds enkel avkoppling. Här finns svalkande drycker, somriga bakverk och vänlig atmosfär. Oavsett om du sitter ute i det gröna eller inne i det svala kyrkorummet kommer du att känna dig välkommen och skönt avslappnad.

Torgcafé på Molkoms torg
4, 11, 13, 18 och 20/6 10-12

Våffelcafé, Grava församlingshem
4/6, 2/7 och 13/8 11-14

Café, Väse sockenstuga
11/6, 25/6, 9/7, 6/8 10.30-12

Café, Mariagården
19/6-7/8 onsdagar 10.30-12

Våffelcafé i Alsters församlingshem
25/6-11/7 vardagar 11-16

Café, Hammars gård
26/6-4/8 ons-lör 11-17, sön 12-17

Glasscafé, Kronoparkskyrkan
4/7-29/8 torsdagar 15-19

SOMMARKVÄLLAR

Fri entré till samtliga kvällar!

ALSTERS KYRKA 18.00

14/7 Helena Skyman jazzkvartett
Kajsa Skyman piano och sång, Helena Skyman sång, Fredrik Gunnarsson trummor, Hans-Lennart Bruun kontrabas.

4/8 "Den vackraste musiken" Från klassiskt av Bach och Fauré via tango av Piazzolla till musikal från Kristina från Duvemåla, Duo EmPasi, Emma Samuelsson cello och Pasi Pasanen accordeon.

DOMKYRKAN 18.00

26/6 Trio Atlantis.
3/7 Saxofonensemble Rolling Phones.
17/7 Per Bäcker trio.
11/8 Orgelkonsert Andrea Toschi, Italien.
18/8 Orgelkonsert Benjamin Åberg.
20/8 "Röster från världen" föredrag, Domkyrkans församlingshus.
25/8 Orgelkonsert Stefan Fred.
1/9 Lasse Hagström orgel och Mats Backlund sång.

GRAVA KYRKA 18.00

22/6 "Musik i midsommartid" Bertil Andersson, David Andersson, Anna Andersson Blomqvist.
3/7 "Mellan himmel och jord" Rasmus Ringborg sång, Samuel Edvardsson gitarr.
10/7 "Spelmännen och Broadway" Mattias Ristholm och Anders Peev.
17/7 "Massor med slagverk" Sistrum, Sofia Tåhlin och Lovisa Fhinn.
24/7 "Sommar, sommar, sommar" Johanna och Benjamin Agnarsson.

HAMMARÖ KYRKA 18.00

4/7 "Med längtan som solen" Premin Beatrice Björk, Erika Olsson Hallberg.
11/7 Musik av och med Rolf Carlsson sång och gitarr, tillsammans med Hasse Östman.
18/7 Sommarjazz Kornelia Romot sång, Johnny Hedlund saxofon, Johan Gund piano, Robert Henriksson bas, Fredrik Lindholm trummor.
25/7 "Men störst av allt är kärleken" Karolina Wallin Agaeus sång, Pelle Östlund piano.

KRONOPARKSKYRKAN 19.00

Caféet öppet från 18.30
3/7 Premin Beatrice Björk AKA Skogens lyriska, nykomponerade folksånger, Erika Olsson Hallberg piano.
10/7 "Il prete rosso – den röde prästen" musik av Vivaldi, Telemann och Bach m fl, Mimmie Grennäs blockflöjt, Lars Forslund mandolin och cembalino.
17/7 Vänerkvintetten, brasskvintett.
24/7 Andreas Hellqvist hammondorgel.
31/7 Johanna & Jonathan Agnarsson sång och musik.
7/8 "Sånger om livet" Louise Albrecht och Wenke Herzog.
14/8 Sarah och David Åström, läsarsånger och allsång.
21/8 Klassisk orgelafton Johnny Larsson.
28/8 Hammarö Manskör.

NORRSTRANDSKYRKAN 18.00

20/6 Operakonsert Sabina Bisholt sopran, Rebecca Fjällsby mezzo-sopran, Ludvig Ryberg tenor, Helena Strömberg piano.
27/6 Jordgubbskväll Norrstrands kyrkokör, Kajsa Liljegren, Niklas Lindholm trumpet.

4/7 "Frälsisungen" Gunnel Widin berättar, Kajsa Liljegren, musik.
11/7 "Musik från hela världen" gitarrkonsert med Mattias von Wachenfeldt.
18/7 "Lydia Wahlström – människan och demokratikampen i Geijers efterfölje" Ewa Lindqvist Holz berättar.
25/7 Folkmusik med Simon och vänner Simon Sidén, Maria Ten Wolde, Evelina Eriksson.
1/8 Folkton möter jazz Karl Wallmyr, Boel Mogensen, Anna Larsson.
8/8 Pianomusik Ragnhild Pettersson.

NYEDS KYRKA 18.00

7/7 Önskemusik Susanne Saikoff sång och gitarr. Mejla din önskelåt så spelar hon den: susannesaikoff@gmail.com
28/7 Nykomponerad och traditionell folkmusik i spännande arr, Hanna Johansson Kull fiol, Henrik Johansson Kull slagverk och Mattias Sämberg piano/key.

SKOGHALLS KYRKA

27/6 18.00 "Sommarnätter" Rebecka Fjällsby sopran, Darya Dadascheva piano.
22/8 19.00 Konsert, klassisk musik med Wermland operas orkester och solister.

VIKENKYRKAN 18.00

30/6 Retro Music Band bjuder på svängiga välkända låtar.
21/7 "Sånger om livet och kärleken" Mona Nylin sjunger egna och andras sånger.
18/8 "Folkmusik i sensommartid" Nina och Mattias Perez fiol och gitarr.

VÄSE KYRKA 19.00

8/8 Egna sånger blandade med covers, Mona Nylin och Sören Ågren sång och piano.
15/8 Lina Nilsson och Elisabeth O'Connor duo.
22/8 Sommartoner Börje Wenersvärd tvärflöjt och Birgitta Ekängen piano.
29/8 "En ton av Värmland" Bertil Andersson och Bertil Engh.

VÄSTERSTRANDSKYRKAN 18.00

Andakt & fika
12/6 "Romantiska toner i försommarkvällen" Västerstrandskyrkans vuxenkör.
17/7 "Psalm och dikt i sommartid" sånger, psalmer, dikter och ord Gunnar Kärrbom, Renata Yusupova Karlsson, Pernilla Skyvulstad och Ann-Charlotte Ugglå.
14/8 "Sola i Karlstad då och nu" Anna Svensson berättar utifrån sin bok "Sola i Karlstad, dåtid, nutid, sanning och myt".

ÄLVSBACKA KYRKA 18.00

30/6 Elva Twälv – kvartett som spelar soul, blues och gospelinspirerad musik.
21/7 Tilde Thelaus med musiker, pop och American folk.

ÖSTRA FÅGELVIKS KYRKA 18.00

4/7 "Mellan himmel och jord" Rasmus Ringborg sång, Samuel Edvardsson gitarr.
11/7 Kinga Prada Sagvik flöjt och Ulrika Wiström piano och orgel.
18/7 Jenny Leffler Wahlberg och Frida Leffler Wahlberg sång och gitarr, Ulrika Wiström piano och orgel.
1/8 "Blues och blandat" svängig 50- & 60-talsmusik med Blues-KAPS.

När barn känner en trygghet, och vet att det inte finns några dumma frågor eller dumma svar, tillåter de sig att öppna upp och prata om svåra saker.

I FN:s barnkonvention, som sedan en tid tillbaka också är svensk lag, har barn rätt till andlig utveckling. Vi har alltså bestämt att barns andlighet är väldigt viktig. Men vad betyder det? Och hur kan vuxna tillgodose den rättigheten?

Lyssna till barnens svåra frågor – svaren är inte alltid viktiga

Text: Peter Östborg | Bild: Linn Malmén

En soffa i församlingshemmet Arken pratar barn och pedagoger. Det är samling på Kyrkis, Hammarö församlings verksamhet för barn i lågstadieålder.

– Varför gör man ibland dumma saker, fast man inte vill? frågar pedagog Ulrika Jonnerberg.

Hon använder frågekort som barnen får dra och sedan fundera kring gemensamt. Svaren kommer blixtnabbt och blir till ett flödande samtal i gruppen.

– Jag tror att man kanske blir arg och inte riktigt tänker efter.

– Min lillebror bet mig en gång, bet så att jag fick ett bitmärke.

– Ja, när man är liten kanske orden inte räcker till, och då gör man saker man inte borde eller egentligen inte vill göra, svarar Marie. Det finns ju ett ord, som börjar på F, som ibland kanske kan kännas svårt att säga, men som är väldigt bra.

– *Förlåt*, ropar barnen i kör.

FÖRSAMLINGSPEDAGOG Marie Busk tycker att den vuxne inte alltid behöver känna att den ska ha svar. Oftast är det frågan som är viktigast, att finnas där och lyssna på barnet som själv kan formulera sina tankar och komma fram till egna svar.

– Det är viktigt att vi som vuxna är lyhörda, låter barnen prata till punkt och bekräftar dem i deras

funderingar. Man kan bolla tillbaka frågan, ”hur tänker du själv?” och på så sätt fånga upp barnets tankar och känslor, säger Marie.

I FÖRSAMLINGENS verksamhet är samtalen systematiserade. Genom rutiner och genomtänkta upplägg skapas en trygg plats där barnen vet att ingen tanke är dum eller fråga konstig. I Kyrkis använder pedagogerna samlingar med frågekort, pyssel och fika.

I en vardag hemma kan man hitta samma trygghet och tid för reflektion vid middagsbordet eller innan läggning. Målet är det samma – att hinna stanna upp och lyssna när barn formulerar svåra frågor.

– Jag vet, som förälder har man kanske inte alltid tid eller tålamod att lyssna. Men om det inte hinns för att maten måste lagas kan man kanske försöka ta upp tråden igen när man sitter i bilen på väg till träningen. Skapa vanor där tid för samtal finns, då är det också lättare att hitta de där stunderna, säger Marie.

MARIE BESKRIVER att barns andlighet, deras existentiella frågor, tar sig olika uttryck genom uppväxten. När barn är små är frågorna direkta, konkreta och sprungna ur en nyfikenhet på omvärlden. I mellanstadieåldern börjar många snarare vända sig inåt

och fundera på vem de själva är och vad de tror. Här är det generellt viktigare att ge plats för eftertanke snarare än att föra samtal. I högstadiet börjar tonåringarna ofta att testa sin verklighetsbild mot andras.

– I kyrkans värld anpassar vi verksamheten efter barnens olika faser, eftersom barns andlighet ser olika ut i olika åldrar. Man kan lyssna in och försöka se vilket behov barnet har just nu, säger Marie.

– Ett äldre barn kanske behöver mer luft och vill vara ifred, då får man respektera det också. I kyrkan jobbar vi med meditation och andakter i den åldern, hemma kanske det handlar om att tonåringen måste få stänga in sig och samtidigt veta att vuxna finns där för att lyssna när det behovet sen slår till.

IKYRKIS-GRUPPEN är samlingen på väg att avslutas. Ett sista kort dras innan det är dags för fika.

– Kan man veta om Gud finns? läser Marie.

– Ja och nej. Man kan tro, eller inte.

– Jag tror på Gud!

– Jag vet inte riktigt ... Jag tror ju på Gud, men jag tror på tomten och påskharen också.

– Käns det bra att tro på något? frågar Marie.

– Ja, jag tror det. ●

4 ledord för att uppmuntra och upptäcka barns andlighet

TID – barn måste ges tid, både att fundera och att formulera frågor, tankar och känslor. Försök stanna upp och lyssna när det behövs.

NYFIKENHET – ställ intresserade frågor och uppmuntra barnens existentiella funderingar. Upptäck det perspektiv som barnet bär på.

RESPEKT – ett barns verklighet ser annorlunda ut än en vuxens, låt barnet vara barn och respektera individen för just vem den är.

RUTINER – genom vanor kan vi hitta stunder då barnet får känna efter, fundera och ställa frågor. Rutiner ger en trygghet och mer mod.

VAD
HÄNDER
NÄR DU
DÖR,
PAPPA?

??

VARFÖR
FINNS
JAG?

ÖVERLEVER
VÄRLDEN

?

?

Plats för prat om livet

Kristina Stolare

”VAD ÄR MENINGEN MED MITT LIV?” ”Vad händer efter döden?” ”Varför ser världen ut som den gör?”

Frågorna är liknande genom hela livet, men vi formulerar dem på olika sätt. Kristina Stolare berättar att barns andlighet är något självklart. Den finns där från start, men tar sig lite olika uttryck genom uppväxten. Precis som vi biologiskt utvecklas så utvecklas även andligheten.

– Man kan inte skilja andligheten från fysiska behov. Om man tittar på små barn blir det väldigt tydligt. Ett spädbarn behöver närhet och omsorg från start, det är ett fysiskt behov, men också något själsligt, säger hon.

GENOM TRO FÅR ANDLIGHET EN FORM. Kristina beskriver det som att tron kan bli en bottenplatta, något som ramar in frågorna och ger lite mer tydlighet.

– Men jag är 52 år och tror på Gud, och jag undrar fortfarande vad

meningen med livet är. Samtidigt ger min tro en tillit, en känsla av att det finns något större. Då kan jag förlita mig på det utan behov av att jaga svar.

RELIGIONEN HAR EN MÖJLIGHET att fånga upp frågor och en verksamhet som utgår från att ge plats för existentiellt sökande. Kristendomen har också genom århundraden påverkat det svenska samhället och satt ord på människors tankar och funderingar. Livet har i Sverige tolkats genom bibelberättelser och kristen tradition.

– Bibelns berättelser är jätteviktiga, och ett bra verktyg för att ge barn ord och bilder för sitt inre liv. Varför finns jag? Vad är rätt och vad är fel? Vad innebär förlåtelse? I Bibeln finns både frågorna och impulser till att formulera sina svar.

– Jag tycker att Svenska kyrkan är ett föredöme i att skapa plats för barns andlighet, vi kan skapa rum att prata om livet i. Men vi kan också samverka och uppmuntra andra organisationer mer att jobba med de här frågorna, säger Kristina. ●

Marie Busk beskriver att det är viktigt att alltid se barn och unga i ögonhöjd, både bokstavligt och bildligt. En sjuåring måste man möta på ett sätt, en 17-åring på ett helt annat. ”Vi som vuxna får anpassa oss för att se varje individ”, säger Marie.

I församlingens verksamhet används olika verktyg för att möta barnen i samtal, till exempel frågekort. Men också formen ger nycklar till möten – pyssel, fikastunder och andakter kompletterar varandra.

– Sverige är ett kristet land och vi har en kristen historia. Jag tror det är viktigt att känna till den, och att veta något om vad som har format vår nation och vår kultur. Sedan får folk tro på vad de vill, men man behöver bottna i något. Det tror jag är viktigt, säger Fredrik Haeffner.

Med passion för rariteter – bevarar svensk kulturhistoria i lump och läder

Text: Malin Kling Uddgren | Bild: Jocke Lagercrantz

– Handskar? Nej, nej. Känn på boken, bläddra i den, läs! I en liten röd stuga på Döle, vid en grusväg norr om Ulvsbyn, ligger Sveriges enda psalmboks- och bibelmuseum. Här har Fredrik Haeffner skapat sitt folkbildningsparadis.

arkivets uppgift är att bevara böcker. Min är att göra dem kända och låta människor uppleva dem, säger Fredrik.

Det viktigaste för honom är att besökarna får en känsla för den svenska kulturhistorien, inte att boken överlever ytterligare 500 år, och att han i det arbetet också ärar sin bortgångna fästmo, Maria Lagerman.

För museet existerar tack vare en kärlekshistoria.

FREDRIK, SOM ÄR SLÄKT MED TONSÄTTAREN JCF Haeffner, har alltid intresserat sig för det kristna muskarvet och i mitten av 2000-talet skrev han på Wikipedia om sin farfarsfarfarsfars koralböcker. Maria Lagerman hade ett liknande intresse, fast för psalmböcker, och hade tagit på sig uppgiften att samordna uppslagsverkets alla artiklar om psalmer.

Hur det nu var så fick de kontakt och blev ett par.

2013 öppnade Maria och Fredrik museet, för att så många människor som möjligt ska kunna ta del av samlingarna, som vid det här laget hade hunnit bli rätt så omfattande. Maria dog tyvärr 2020 efter en kort tids sjukdom, men Fredrik driver museet vidare på egen hand.

– Det är ett sätt att ära hennes arv och att ha en del av henne med mig i det jag gör varje dag, säger han. Dessutom tycker jag att museet fyller en väsentlig funktion. Det är inte religion jag guidar om, utan svensk kulturhistoria, och det känns som om det finns en kunskapslucka att fylla där.

MUSEETS SAMLINGAR RYMMER i runda slängar 2 300 olika psalmböcker, koralböcker och nottryck, varav över 1 000 för frikyrkorna. Här finns verk från 32 olika samfund. Många små samfund är borta sen länge, som ”Lärarynnornas Missionsförening” eller ”Järnvägsmissionen”, men här finns deras texter kvar, liksom berättelserna om deras historia.

Biblar har Fredrik alltid samlat på, och utöver Gustav Vasas bibel kan man som besökare få bläddra i Martin Luthers tyska bibel, Karl XII:s bibel och ett flertal andra rariteter.

Jag tänker att det här mycket väl kan vara Sveriges mest besöksvärda museum. För hur ska man annars beskriva en plats sprängfylld av vetande, som är öppen när det passar besökaren, som ger guidade visningar anpassade efter vad gästerna tycker är allra mest intressant och där hela kalaset dessutom är gratis?

– Glöm bara inte att ringa innan, så jag är hemma, påminner Fredrik. ●

“VÄLKOMMEN” – han tar emot på stugtrappen. En kort stund senare står jag vördnadsfull, utan handskar och håller i ett original av Gustav Vasas bibel från 1541, en nästan 500 år gammal bok, gjord av linnelump, läder och trä.

– Känn på den, bläddra, läs! Riks-

Hitta hit

BESÖKSADRESS:

Döle 433, 655 93 Karlstad

TELEFON: 0730-62 48 95

Läs mer om:

Fredriks släkting ”Koral-Haeffner”, om Gustav Vasas bibels betydelse för det svenska språket, om hur det blev ordning på den svenska psalmsången och mycket annat.

Scanna qr-koden för att se ett bildspel med mer info om museet på Kyrknytt's hemsida.

Tonårspanelen:

”Det får oss att zona ut i kyrkan”

Välj en kyrka nära och gå då det är mycket musik. Men börja inte med en högmässa. Årets konfirmander hjälper ovana besökare att hitta rätt sorts gudstjänst. *Text: Helena Söderqvist | Bild: Øyvind Lund*

Kyrknyttets testpanel består av sju 15-åringar som går scenkonfa i Karlstad. Under våren har de besökt olika typer av gudstjänster och bedömt enligt en mall som de tagit fram i samarbete med sin pedagog. Förutom att de ljussatt olika kriterier från 1 till 5, en symbol de själva valt, har de också funderat över vad som var bäst respektive sämst i varje gudstjänstform.

– Musik är bra. Men prat blir lätt långtråkigt.

Gänget är helt överens. Många ord är jobbigt. Fem minuter funkar, men sen försvinner tankarna åt annat håll.

– Man zonar ut. Särskilt om rösten är entonig.

Att varva prata och musik med att det händer något som det går att delta i är bästa mixen, tycker Hjalmar och Joanna. Det behövs omväxling. Långsamhet är tonåringarnas värsta fiende.

HÖGMÄSSA, den traditionella med nattvard på söndagar, är ingens favorit. Även om innehållet kan vara rätt så intressant, tycker Ellen.

– Men börja inte med en högmässa, varnar Astor. De pratar och pratar och pratar.

Musiken däremot får godkänt. Och känslan av gemenskap. Men roligt och att det handlar om dem – nej, det blir låga poäng från alla.

Bäst i test är gudstjänst med små och stora. Det är en kortare form med vuxna och barn tillsammans och med mycket sång och musik. För den som inte varit i kyrkan så mycket är det en bra början, tycker gruppen.

– Gå också gärna till den kyrka som ligger nära, där man kanske har haft skolavslutningar eller varit på dop eller något, tipsar Oskar. Då känner man sig redan lite hemma i miljön.

Sen är det det där med tiden, långt är tråkigt. Välj därför gärna de lite kortare gudstjänsterna, tycker konfirmanderna. ●

Högmässa
– så himla långt,
asså what?

Elvira Libeck

Astor Folke

Regnbågsmässa
– bra upplägg med
prat-sång-prat
-sång.

Joanna Fält

Oscar Pettersson

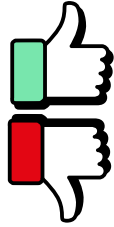
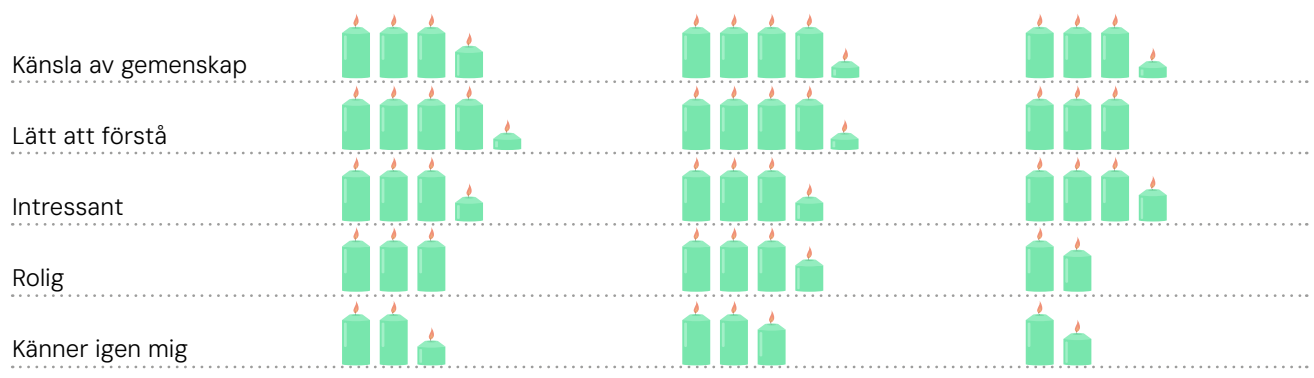
KRITERIER ATT BEDÖMA

SKALA 1-5

REGNBÅGSMÄSSA

GUDSTJÄNST MED
SMÅ & STORA

HÖGMÄSSA

Många olika moment och bra musik. Extra plus för solosång och blandade åldrar i bänkarna.

Flera körer och roliga låtar. Bra med både barn och vuxna som sjunger. Extra plus för kort prat.

Intressanta och viktiga saker togs upp. Kören sjöng fina låtar och musiken får ett extra plus.

För få saker att delta i och ibland lite långsamt.

För lite "gudstjänstkänsla" och barn som skrek.

Väldigt lång och tråkig predikan. Svårt att hänga med.

Små & stora
– kanske lite för kort

Små & stora
– roligast och minst
långtråkig

Hjalmar Lundström

Ellen Niemi

Gudstjänstguiden

En gudstjänst är alltid offentlig. Vem som helst får komma. Men gudstjänster utformas på olika sätt och har olika namn.

HÖGMÄSSA
Högmässan är den vanligaste formen för gudstjänst i Svenska kyrkan. Den innehåller nattvard och firas oftast på söndagar.

MÄSSA
En gudstjänst med nattvard men kortare än högmässan och ofta med ett tema, till exempel Regnbågsmässa, Dansmässa och Taizémässa. Det är vanligt att formen används på vardagar.

GUDSTJÄNST
Firas utan nattvard. Den kan ha en särskild inriktning eller tema, som Gudstjänst med små & stora, Musik- eller Friluftsgudstjänst.

UNDERVISNING GUDSTJÄNST MISSION DIAKONI

Kyrkoordningen heter det dokument som styr vad Svenska kyrkan ska göra. Där står det att församlingarna ska ägna sig åt fyra saker – gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Vad betyder det? Och hur märks det i vardagen?

Text: Peter Östborg | Bild: Øyvind Lund

Gudstjänsten ska ge lättare steg

– En gudstjänst fyller egentligen två funktioner. Det är ett möte mellan människan och Gud. Vi kommer med våra livsfrågor: oro, bekymmer, tacksamhet och glädje. Vi får överlämna allt det i Guds händer och känna att vi är en del av något mycket större. Men det är också ett tillfälle för oss att träffa andra människor, säger Madeleine Hyllengren, kyrkoherde i Grava församling.

Mötet mellan människor är kanske som allra tydligast i kyrkkaffet efter gudstjänsten. I Grava församling finns en bakgrupp som ser till att det alltid finns hembakt fikabröd.

Madeleine berättar att det finns en bredd i församlingen, med olika typer av gudstjänstfirande: ofta söndagsgudstjänster i Grava kyrka, kvällsmässor i församlingshemmet, friluftsgudstjänster, gudstjänst med små och stora och gudstjänster på vårdboende.

– Bredden är värdefull och ger olika tilltal. Oavsett vilken gudstjänst man går på ska den alltid ge hopp. Man ska ha lite lättare steg när man lämnar den än när man gick dit, säger hon. ●

För stora och små

Oavsett ålder ska man hitta gudstjänster som passar en själv. Gudstjänst för stora och små, eller traditionell högmässa – och allt däremellan.

Kyrknytt frågar medlemmarna:

Vad är viktigast för dig?

– Att kyrkan är en plats dit alla kan komma och vara precis som den man är. Helst ska det alltid vara öppet, det ska gå att fika, prata och mötas. För mig handlar det om att bemöta folk som man själv vill bli bemött, att inte döma andra.

Liam Karlsson, 26 år, Tingvallastaden

– Gudstjänsterna är viktigast för mig. Det är helheten jag tycker om – predikan, psalmsången, gemenskapen. Oftast går jag till Västerstrandskyrkan där jag känner mig mest hemma. Men ibland blir det webbsändning från Domkyrkan eller gudstjänst på tv. Det är bra att det finns variation både när det gäller tider och innehåll.

Karin Johansson, 81 år, Våxnäs

Kyrkkaffe

Gudstjänsten är viktig som mötesplats – därför fyller också kyrkkaffet en viktig roll. I Grava församling är det ofta ett enklare kaffe i kyrkan, men ibland blir det något litet extra.

Musik

Musiken är en viktig del i gudstjänsten. Det kan vara såväl körmusik eller barnkörer som andra musikaliska inslag.

Olika former

Gudstjänst kan firas på många olika sätt. I Karlstad kan man delta i till exempel regnbågsmässor, sinnesgudstjänster, dansgudstjänster och ordlösa gudstjänster med meditation.

FOTO: LOUISE ALBRECHT

Vill du veta vad som händer i kyrkan nära dig? Googla din församling eller läs in qr-koden så hittar du information.

